

ח"א, 17.9.65

בכיכר היכל התרבות

בעוד יומים בחירות להסתדרות. הייתי בשלוש עשרה השנים הראשונות מזכיר הכללי של ההסתדרות, ואני במידה רבה אחראי למבנה ההסתדרות וחוקתה הנוסדת על מרכזיות קיצונית אבל מאז נשתנו התנאים.

הצבור קטן, כמעט כולו מעור אחד: חלוצים מיוצאי מזרח אירופה. הוועד הפועל מוכר לכלט ומקובל כאבטוריטה עליונה ע"י כל החברים כמעט מאז גדל המספר - הנענה ל- 900,000. ציבור מגוון לפי עדות, לפי מעמד בצבור, לכי השכלתו ולפי מנהגיו. הרכוז אינו הולך הכמות הגדלה ולא סיכו של הצבור שהשתנה, ודרושים שינויים. אין אבטוריטה לא לזה"מ לא למועצת הפועלים ולא לוועדי הארגונים שנבחרו אי-פעם ובחש שנוי יסודי במבנה.

ארגונים מקצועיים אבסורדיים.

בחירות אחת לשנתיים בכל ארגון - לא מנגנון מיושן, אלא נציגים מוכרים להסתדרות בחירות אחת לשלוש שנים - לא יחד עם הכנסת.

מבקר ההסתדרות - כמבקר המדינה - נאמן על כולם, ולכן נבחר לא בכור פוסט(?) אלא לפחות ב-75.

עקירת הבורות בין חברי ההסתדרות כמו שנעשה בצבא.

מה קרה במפא"י ומדוע הופיעה רשי?

מדוע שללתי המערך -

1) השט מטעה - לא מערך לאחדות פועלי א"י - אלא קואליציה של שתי מפלגות

נפרדות.

(2) קואליציה משונה שלא הייתה אף פעם.

להסתדרות - רשימה אחת - ושתי סיעות - זוהי אונאת הבוחר.

לכנסת רשימה אחת וסיעה אחת - אבל שוב קואליציה שהמיעוט מחייב את הרוב ולא להיפך.

מה דרכה של הקואליציה הנוכחית - בטעיף הבחירות: כל סיעה חפשיה (כלומר סיעות

המיעוט לפי עמדתו - אה"ע ומפדל, הפעם הפכו הסדר - כל הסיעות הקטנות מחוץ

לבדולה - היא כפופה לדעת המיעוט.

כפיה לקבל דעת המיעוט - זהו חידוש שאיני מקבל.

אמונת היסודית מאז בואי ארצה. מאז בואי ארצה עסקתי באיחוד.

הרצאתי הראשונה בועידת היסוד של מפלגת פועלי ציון (לפני 56 שנה) על אחדות -

עליה מספר ישראל שוחט בזכרונותיו בספר השומר.

הרגלי הגלות - המקורות הארצישראלית

מאז לא נשתנתה דעתי: הבדלי הדעות פרי החוץ. ההתלכדות פרי הסציאות הארצישראלית.

(הניגוד בין הפה"צ ובין פועלי-ציון פרי חו"ל - פה עשו כולם ^{אונת} המלאכה

- מלחמה על עבודה עברית, על שמירה עברית, על שפה עברית, על שויון האשה, על

החישבות עובדת (עד אז רק בעלי רכוש התישבו. 1907 נכנסה ההסתדרות הציונית

לשה הפעולה המישבת - עד אז הייתה זאת פיקא, יקא והון פרטי.

רעיון האיחוד התגבר - בגדודים היהודים בימי מלחמת העולם הראשונה. המדובר על

הגדודים המתנדבים שבאו מהארץ ומאמריקא (מאנגליה בא גדוד מגויסים ע"י המדינה)

נפגשו שלוש החטיבות פוע"צ, ב"מ (ברל ויבנאלי) ואחדים מהפה"צ.

קראתי מאמרו של ברל בקובץ בעבור לקראת הימים הבאים.

הפה"צ ברובו נגד - חיכה לאניח מחו"ל של צ"צ שיפכו אותו לרוב, וכעבור שנה - הקמת ההסתדרות - שלב שני של איחוד פרי התערות הא"י. בשנת ה-30 הכיר הפה"צ בחוסר הטעם בקיומו הנפרד ושחי המפלגות התמזגו - מפא"י. זה הביא לידי הגמוניה של הפועלים ביישוב ובחנועה הציונית. ע"י כך שחנועת הפועלים בארץ לא הלכה בדרכי חנועת הפועלים בחו"ל (בחו"ל התבדלות מעמדות - בועד ופוע"צ שמאל).

בארץ - הפועל כוחו דגל כלל-האומה, והבעלי בתים מתבדלים
הרצאתי במועצת המפלגה בכפר יחזקאל כח' סיוון תרצ"ב 1932.
(מאמרי בהפה"צ 8.4.32, גליון 24).

(בהרצאתי "המשבר בציונות וחנועת הפועלים) בכפר יחזקאל כח' סיון אמרתי:
"הציונות הכללית פשטה את הרגל. הציונות הבעלבייתית, שהיוותה עד היום רוב מנין ורוב בנין בהסת"צ ציונית ושימשה משען עיקרי לחנועה, הולכת ומתרוקנת מתכנה הלאומי ונהפכת לציוניות של אינטרסנט מעמדי: - נכס יקר היה לציונות הכללית אשר לא מידי הפועלים בא לו, ועליז היתה גאוותם "רעיון כלל ישראל" - הפועל היהודי בגולה החיחס, בחשד או בהתנגדות לרעיון כלל ישראל - הפועל בארץ לא הלך בדרכי רבים מחבריו בחו"ל ולא רק נתן יד אלא עמד בראש הפעולה לארגון הלאומי הכללי, כי ראה עצמו אחראי לגורל העם כולו (הפה"צ, גליון 34, 10.7.32)
(המשבר בציונות וחנועת הפועלים) והסקתי המסקנה שעלינו להיות רוב בהסת"צ הציונית, ועורך הפה"צ מחה מלים מאלה..

הלכתי לפולין לארגון כל הסתדרות א"י העובדת לקראת קונגרס לו - ואם כי כשנת 1933 גברה הריאקציה בעולם - באנגליה נפלה ממשלת הפועלים ובמקומה באו השמרנים,

אולם ממשלת צ'מברלין ביטלה את תכנית החלוקה, ובמקום זה פרסמה בשנת

1939 במאי את הספר הלבן.

באותה שנה פרצה מלחמת העולם השנייה עם פלישת גרמניה לפולין ביום 3 בספטמבר.

בפגישה שהיחה לי 5 ימים אחרי זה עם ראשי ההגנה אמרתי: "בעמדנו עכשיו על סף

המלחמה עלינו להבהיר לעצמנו את הדרך בה נלך והמטרה לה נשאף. מלחמת העולם

הראשונה הביאה לנו הצהרת בלפור. הפעם עלינו להביא לידי מדינה יהודית. מטרוננו

הפעם אינה יכולה להיות נוסחה, ולו חתא המשוכללת והאידיאלית ביותר. הפעם עלינו

לחזור לקיים את ביצועה של עובדה: עובדה של מדינה יהודית. והדבר השני שהמלחמה

משילה עלינו הוא - הקמת צבא יהודי. - ואמנם אחרי מאבק של ארבע שנים קם החו"ל -

כפי שקראנו אז לבריגדה, חטיבה יהודית לוחמת.

ואשר לספר הלבן אמרתי: עלינו להלחם בספר הלבן כאילו לא היחה מלחמה.

ועלינו לעזור לאנגלים במלחמה נגד היטלר כאילו לא היה ספר לבן.

הלכתי לאמריקה ובועידה כל ארגוני הציונים באמריקה במאי 1942 במלון

בילטמור נחקבלה התכנית לדרוש בסוף המלחמה הקמת קומונוולט יהודי כפתרון היחיד

של בעית העם היהודי, ולאחר שתכנית זו נחקבלה באמריקה היא נחקבלה גם באנגליה,

בדרום אפריקה ובכל שאר הארצות שלא היו כבושות בידי הנאצים, ואז הבאתי תכנית

זו לוועד הפועל הציוני שנחאסף בירושלים באוקטובר 1942 (לפני 23 שנה), והוא

הפך אותה לפרוגרמה הציונית הרשמית. בוועידה כפר ויתקין של מפא"י שנתכנסה כעשרה

ימים אחר הוה"פ הציוני אושרה תכנית זו בניגוד לסיעה שקראה לעצמה בשם אה"ע,

לאחר שנתפלגה מהמפלגה.

בשנת 1944 עמד להחכנס בלונדון קונגרס פועלים בינלאומי בהשתתפות פועלי

ברית הארצות וארצות הברית, ובוועד הפועל של ההסתדרות שהתכנס בפברואר 1944 לבחור צירים למועצה הציעה מפלגתנו לחייב את משלחתנו לחמוך בקונגרס זה בהכנית הפוליטיקה של ההסתדרות הציונית - כלומר תביעת קומנוולס יהודי בא"י. סיעה ב', השומר הצעיר ופועלי ציון שמאל התנגדו לכך.

בקונגרס הציוני הראשון שלאחר מלחמת העולם השנייה-בדיצמבר 1946 הציע אליעזר פראי בשם השה"צ (עדין מפמ לא הייתה קיימת אז) "החנועה הציונית הדרוש את שיחופן של בריטניה, ארצות הברית של אמריקה וברית המועצות בתורת נאמנים מטעם האו"ם על א"י". הצעה דומה לזו, בנוסח שונה קצת, הציע גם בן-אהרון בשם אה"ע ופועלי ציון שמאל. אולם הרוב קיבל תכנית בילטמור.

במאי 1947 הוזמנתי על ידי ציוני אמריקה לבוא למועצת עצרת האו"ם שדנה על הצעת א"י ועמדה לבחור משלחת לבדוק בעיה זו. נפגשתי שם עם הציר הסובייטי גרומיקו. הוא השמיע נאום בעצרת האו"ם, נאום שהפחיע את כל העולם. הוא אמר: "יהא זה בלתי צודק אך לא נתחשב בשאיפה זו של היהודים למדינה משלהם ונשלל מהעם היהודי את הזכות להגשמת שאיפה זו. שלילת זכות זו מהיהודים אין להצדיק, ביחוד אם נביא בחשבון כל מה שעבר עליו במלחמת העולם השנייה".

וכשהרצאתי בשובי לארץ באספת הנבחרים במאי 1947, לפני בוא ועדת החקירה של או"ם לארץ - המשיך וסיפרתי על דברי גרומיקו - המשיך השה"צ להלחם על מדינה דו-לאומית, וסיעה ב' או אחדות העבודה, כפי שקראה לעצמה אז, דרשה מנדט בינלאומי (כלומר מנדט בריטי אמריקאי ורוסי) במקום המנדט הבריטי בלבד.

וכשנתאסף הוה"פ הציוני באבגוסט - ספטמבר 1947 נחזרס הדו"ח של הוועדה,

ורוב הוועדה הציע מדינה יהודית על בסיס של חלוקה הצביעה מפא"י ורוב הופה"צ

בעד מדינה, ומפ"ם, אחדות העבודה והרוויזיוניסטים הצביעו נגד.

ורק לאחר שעצרת האו"ם החליטה ב-29 בנובמבר - ברוב של יותר משני שלישים,

ובהוכם ארצות הברית וברית המועצות - הסכימו סוף גס מפ"ם /אז השה"צ והקבוץ

המאוחד היו כבר מאוחדים במפ"ם) ליסוד המדינה, אבל הגישה הספסנסנית (?)

שציינה שני קבוצים אלה לא נפסקה גם עם הקמת המדינה. ונסייה זו נתגלתה כשבאנו

להקים צבא הגנה לישראל - תנאי להיות שר בסחון.

השומר - ההגנה - צה"ל - הוויכוח - פלמח - הפורשים - להי ואצל - חמיכת

יצחק גרינבוים - חוסל המטה באוקטובר חיסול אצל 20.9.48 - חיסול המטה של פלמח

באוקטובר.

כשהגשתי חוק שרות הבסחון ביום 15.8.49 והסברתי שבעית הבעיות של צבאנו

הוא באיכותו העליונה - איכותו המקצועית הארגונית, החלוצית, המוסרית והאינטלקטואלית

- חלק עלי דיפתין בשם מפ"ם (שאז כללה גם את אה"ע, והוא דרש צבא "עממי". כידוע

נקראו המדינות הקומוניסטיות שמחוץ לרוסיה בשם דימוקרטיה "עממית".

אחר כך בא הוויכוח בכנסת כשהצעתי חינוך ממלכתי במקום חינוך של זרמים שונים שהיה

נהוג בישוב לפני המדינה.

בסעיף השני של חוק החינוך הממלכתי קבענו - וזה היה הסעיף היחיד שנוסח

על ידי, השאר נוסח על ידי פרומ. בן-ציון דינור, שהיה אז שר חינוך -

כי "החינוך ישתת על ערכי חרבות ישראל והישגי המדע, על אהבת המולדת ונאמנות

למדינת ישראל ולעם ישראל; על אימון בעבודה ~~א~~ חקלאית ובעבודה; על הגשמה

חלוצית; על שאיפה להבריה בנויה על חירות, שוויון, סובלנות הדדית ואהבת הבריות".

מפ"מ חלקה על חוק זה, ודרשה בחי ספר של זרם עובדים לחוד וזרם כללי לחוד,

כמו שהיה לפני המדינה.

רחוק אני מלשולל זכויותיהם של שני הקבוצים - המאוחד והארצי - שהם בעצם

מהווים את אה"ע ומפ"מ - בהתישבות, בהגנה וגם בצהל. אבל הם נשארו עד היום

כיתות, עם חפיסה סקטנטית, ואינם רואים השליחות הלאומית שמוטלת על תנועת הפועלים,

ולמעשה אם כי לא להלכה זרה להם השאיפה להיות לעם.

ומה שקרה במערך - שהרוב במפלגה נכנע לחפיסה הכיתתית של אה"ע לא אכנס

פה להסביר הנימוקים ההיסטוריים והאישיים של החרחשות זו, - וחברי ואנכי שפרשו

מהמערך והתארגנו ברפי נשארו נאמנים לעיקר המרכזי של חנועתנו, -

זו שהבעתי כאשר נבחרתי בפעם הראשונה להנהלה הציונית והבעתי אותה בוועידת

ההסתדרות שנתכנסה אחרי הקונגרס הי"ג בשנת 1933, כי הנאמנות ליעוד הפועל ברוכה

בנאמנות ליעוד האומה, ובפעולתנו אנו צריכים לזכור כל הזמן שאנו עושים עליהותו

של העם, ולכן שאיפתנו היא ממעמד לעם ולא ממעמד לכה. שתי נסיונות אלה נאבקו כל

הזמן בחנועתנו, וכשגברה המגמה הכיתתית שבאו באה"ע - והיא באה לידי בסוי במערך,

גם בסידורים כלפי ההסתדרות רטימה אחת לפני הבחירה ושתי סיעות לאחר הבחירות

אם הרוב לא ישמע למיעוט. וגם בבחירות לכנסת - כפיח המיעוט על הרוב לשמר את

משטר הבחירות המסייע לרובי סיעות ומונע ליכוד ורכוז העם בשהי מפלגות עיקריות,

אחת הרוצה בשמירת הקיים, כשמרנים באנגליה, והשניה שיש לה חזון התמורה,

כמפלגת העבודה הבריטית, וכל אחת מהן נאבקה על רכישה רוב העם באמצעים

דימוקרטיים - ראינו צורך להיות נאמן לחוכן ולערכים החברתיים והלאומיים שהם

היו בשבילנו תוכן הכפלה ולא המסגרת שהחרוקנה מערכים אלה.

אנו פנינו לתמורה, אבל לא בכיוון הפוך ממעמד לכת, אלא ממעמד לעם

ומה שאמרתי בכנסת כשהבאתי חוק צרות הבטחון אני אומר לעם: עלינו לשמור על

איכותנו, איכותנו המוסרית והאינסלקטואלית, כי באלה כוחנו, ולא נתן לזלזל באמת

ובצדק, כשם שלא נלאה להעלות משנה לשנה הרמה החינוכית, הטכנית והעלאת פירון

העבודה, שהוא התנאי ההכרחי להעלאת רמת החיים ולעצמאותנו הכלכלית וגם לבטחוננו.

כי בטחוננו חלוי בשנים: הגדלה כוחו המרחיק של צה"ל - והגברת מעמדנו הבינלאומי,

ולמען שני אלה עלינו להקפיד על הסוהר המוסרי של מוסדות המדינה, לעקור מתוכנו

כל פחד ורמיה, ולשאח ברמה ובכנות דגל הצדק, האמת והשאיפה של תנועת הפועלים

החלוצית ליהפך לעם שיהיה ראוי לנבואת ישעיה שאמר: ואתנך לברית עם ולאור גויים.

שרת בכנסת על קיביה, ביום 17.12.53 (דברי הכנסת 4 עמוד 20)

בישיבת המזכירות ביום 31.12.60 אמר אשכול, לאחר ששמע קריאתי מפי

אלמוגי: " - הופיעה הצעתו של רוזן (על ועדת שרים) - עלי להגיד כי חברים

ידעו במשך כל הזמן, ואני בוודאי ידעתי, שלבן-גוריון לא נראה המהלך הזה - והוא

עמד בשלו: ועדת חקירה בצורה משפטית. - בן-גוריון סען כל הזמן שזו לא דרך

והוא מחנגד לה. אבל הוא היה מתבטא גם בשיחות איתי: טוב, תבוא עליכם ברכה.

אני יודע את דעתי, זה לא ייגמר בכך. - במשך השבועות הללו, וזה היה שש,

שמונה, עשר פעמים, ידענו שלבן-גוריון לא נראה הדבר".

אלמוגי אמר מיד אחר דברי אשכול: "אני רוצה לומר שבמשך כל הזמן לא היה

רגע אחד שבן-גוריון לא הודיע כי בלי ועדה משפטית הוא לא יהיה בממשלה הוא אמר:

טוב, תעשו כרצונכם. הוא אמר כמה פעמים: טוב, תקימו ועדת שרים - בלעדי, אולם

המפלגה רשאית להחליט. הוא לא פסק במשך כל הזמן - וזה איננו כבר חדש אצלו,

כי הוא בממשלה כזאת לא יוכל להיחל" (עמוד 16).

(אח"כ יש וויכוח מעניין של חברים והצעות של גוברין /עמוד 26).

התפטרות מ. שרת ממשרד החוץ 18.6.56 (דברי הכנסת כרך 20, עמוד 2042).

ביום 19.6.56 בתשובתי אמרתי: "בזמן האחרון שענייני הבטחון במדינה החריפו באופן

יוצא מן הכלל, וגם נתרבו סכנות מדינות החוץ יוחר מאשר מקודם - הגעתי לידי

מסקנה כי עכשיו הכרח לטובת המדינה שתהיה החאמה מלאה - עד כמה שזה אפשר מבחינה

אנושית - בין משרד החוץ ובין משרד הבטחון, ונחוצה עכשיו הנהגה אחת למשרד החוץ

- - אם כי כחבר, וכחבר וחיק, אני מצטער על כך מבחינה אישית - אבל מבחינה

ממלכתית אני רואה ברכה בדבר, הדבר מועיל למדינה".

שאילתהא בכנסה על דברי לבון על עשרות קצינים וכו' - ביום 23.11.60 כרך 30 של

"דברי הכנסה", עמוד 317-308.

בישיבת המזכירות ביום 16.12.60 הודיע אלמוגי (אז מזכיר המפלגה):

"ברגע זה קיבלתי מכתב מ.ב.ג. וזה לשונו: "למזכירות המפלגה שלום וברכה. לצערי

הרב לא אוכל להשתתף במזכירות, אבל אני רואה צורך להודיע לכם כי הידיעה שנחפרסמה

שלשום ב"מעריב" כי הודעתי במזכירות המפלגה שלא אבוא לעצרה בח"א מפני שקבלתי

הזמנה שיגרתיית היא בדוטה אוילית המתפרסמת בעתון זה בהשראה מסוימת.

מ"מעריב" הועתקה בדוטה ספשיה זו בעתונים אחרים.

לא באחי לעצרת המחנהלח על ידי פנחס לבון מסיבות שאודיע בבוא הזמן

המתאים למזכירות, בכל אופן לא לפני שמעי מסקנות "ועדת השבעה" בממשלה, ולפני

השמיעי באזניה מה שידוע על תעלולי פנחס לבון בשני החדשים האחרונים ובימי

כהונתו כשר הבטחון.

הפעם רציחי רק להגיד לחברים שצורת הזמנה לעצרת "שיגרתיית" או "מכובדת"

מענינה אותי כשלג דאשחקד, ובעצרת שאני חושב שעלי להשתתף בה, - אשתתף בה גם בלי

חזמנה כל שהיא, ככל חבר ההסתדרות או חבר המפלגה.

בברכת חברים, ד.ב.ג."

(עמוד 14-15)

(גדליהו גלר)

יהודה אלייביץ (1936-9)

משה זלמן בן-ששון

מנחם גורדון	סירת הכ"ג
מנחם לינף	במאבק
מנחם שמושקין	פריצת הדרך בליביה
דב קרנר	שיירת הדסה
אברהם רזניק	מעברות הירדן ע"י גשד
ישראל חמרי	ירושלים - שירות
עזריה סגל	בקרב על הדגניות
צבי לבקוב	בקרב על משטרה צמח
יוסף בלומברג	בקרב על ליביה
רפאל כהן	בקרב על ליביה
אבשלום שלחמוסר	בקרב על ליביה
צבי מוצניק	בקרב על ליביה
צבי סיגה	נפל במלוי חפקידו
יונתן אברמזון	נפל בכבוש הגלילי (ינוח)
דוד קוסטוצקי	חקופת הפדיון
יצחק בילס	נפל במילוי חפקידו
ראובן חורקין	נפל ע"י כסתננים
יעקב אלישע	נפל ע"י שמר הגולן בפעולה מודיעין
חנה קימחי	שרות לאומי
יצחק שרון	מלוי חפקידו